

Αρ. εισ. 16748

ΘΕΟΛΟΓΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΤΡΙΜΗΝΙΑΝ ΠΡΟΝΟΙΑ,
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ "ΦΟΙΝΙΚΟΣ", ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 44

1935

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΔΟΥΚΑ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΠΑΠΙΚΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Ὁ σεβαστός μοι ὑποστράτηγος ἐ. ἀ. κ. Ἀντώνιος Βίγκος εὐγενῶς μοι προσέφερε τὸ σωζόμενον ἀρχεῖον τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ ἀειμνήστου μητροπολίτου πρώην Αἰγίνης Σαμουήλ, τὸ ὅποτον, ἐπισταμένως μελετήσας καὶ μεταγράψας, προσεχῶς σκοπεύω ἵνα φέρω εἰς δημοσιότητα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων χειρογράφων εὗρον ἐν αὐτῷ καὶ τρία χειρόγραφα περιέχοντα ἔργα τοῦ ἀλήστου μνήμης διδασκάλου τοῦ Γένους ἀρχιμανδρίτου Νεοφύτου Δούκα, († 20 δεκεμβρίου 1845)¹. Ἐκ τούτων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει ἐπιστολὴν πρὸς τινα ἐπίσκοπον· τὸ δεύτερον ἐπιστολὴν ἐπίσης πρὸς τὴν συγκληθεῖσαν ἔθνοσυνέλευσιν πρὸς καταρτισμὸν τοῦ συντάγματος τῆς 3 Σεπτεμβρίου καὶ δύο βραχείας ἐπιστολάς, τὴν μίαν πρὸς τὸν γραμματεῖα τῆς ἱ. συνόδου Θεοφάνη Σιατιστέα, τὴν δευτέραν πρὸς τὸν ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Μιχαήλ Σχινάν· τὸ τρίτον δὲ περιέχει διάλογον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνδρόνικος καὶ Θεόφιλος»². Ἐπὶ τῶν χειρογράφων τούτων, ἅτινα ἐκδίδω κατωτέρω, προτάσσω εἰσαγωγικά τινα.

I

Ἡ πρὸς τὸν ἄγνωστον ἐπίσκοπον ἀποστελλομένη ἐπιστολὴ ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς φύλλου χάρτου. (0,22×0,31). Κεῖται δ' ἔμως ἀχρονολόγητος, ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν φράσεων αὐτῆς «ἄνδρες πεντήκοντα πρὸς τοῖς διακροίσις ἀνθ' ἑνός..... βουλευόνται περὶ τῶν κοινῆ συμφερόντων» δηλοῦται ὅτι ἐγράφη αὕτη κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς ἔθνοσυνελεύσεως³. Ποῖος εἶνε ὁ ἀρχιερεὺς πρὸς ὃν ἀπευθύνεται δὲν δύναται ἵνα συναγάγη τις ἐξ αὐτῆς: ἴσως ἵνα ἀπευθύνηται πρὸς τὸν Αἰγίνης Σαμουήλ, εἰς οὗ τὸ ἀρχεῖον ἐσώθη.

1. Περὶ Νεοφύτου Δούκα, ἀνάγνωθι: Γ. Ράλλη, Λόγος εἰς Νεοφύτον Δούκην ἐν Ἀθήναις 1846. Σπ. Ἀθανασιάδου, Βίος Νεοφύτου Δούκα ἐν Ἀθήναις 1846. Βιβλιογραφίαν περὶ αὐτοῦ πλήρη σχετικῶς, ἴδε: Χρυσοσιόμου Α. Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τομ. Α'. ἐν Ἀθήναις 1920. σελ. 324—326. Ἐν τῷ γραφείῳ τῶν καθηγητῶν τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς εὑρηται ἐλαιογραφία αὐτοῦ.

2. Ὁ Ν. Δούκας δούκις ἤθελε ν' ἀναπτύξῃ γνώμας τοῦ ἐπὶ διαφορῶν ζητημάτων ἐποίησε διαλόγους πρὸς ἐναργεστέρην παράστασιν αὐτῶν. Τοιοῦτους διαλόγους ἐξέδωκεν ἐν τόμῳ φέροντι τὴν ἐπιγραφὴν Ν. Δούκα, Σοφιστῆς ἦτοι διάλογοι ἠθικοὶ καὶ λόγοι συμβουλευτικοὶ δικανικοὶ καὶ πανηγυρικοί: ἐν Αἰγίνῃ 1835.

3. Ὁ Ν. Δούκας εἰς τρεῖς σειρὰς ἐκ δύο τόμων ἀποτελουμένην ἐκάστην, ἐξέδωκεν ἐπιστολάς διὰ διάφορα ζητήματα. Α' ἐπιστολαὶ φέρουσι τὴν γενικὴν ἐπιγραφὴν «Ἐπιστολαὶ πρὸς τινας ἐν διαφόροις περιστάσεσι». Ἡ α' σειρὰ ἐξεδόθη ἐν Αἰγίνῃ τῷ 1835 ἢ ε' αὐτόθι τῷ 1839 καὶ ἡ γ' ἐν Ἀθήναις τῷ 1844.

II

Ἡ ἱερὰ σύνοδος δι' ἐγκυκλίου αὐτῆς εἶχε συστήσει πρὸς τὸν ἱερὸν κληρὸν ὅπως ἀποστείλωσιν αἰτήσεις πρὸς τὴν ἐθνοσυνέλευσιν πρὸς βελτίωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Ἐξήτει δ' ὅπως ἡ ἴδια λαμβάνη γνῶσιν τῶν τοιούτων πρὸς τὴν ἐθνοσυνέλευσιν αἰτήσεων¹.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐν λόγῳ ἐγκυκλίου ὁ Ν. Δούκας ἀναφέρεται πρὸς τὴν ἐθνοσυνέλευσιν διὰ τῆς ἀπὸ 3 δεκεμβρίου 1843 ἐξ Αἰγίνης ἀναφορᾶς του καὶ παρακαλεῖ ὅπως ἡ ἀντιπροσωπεία τοῦ Γένους διαρρυθμίση κανονικῶς τὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Δι' ἐπιστολῶν δ' αὐτοῦ πρὸς τὸν γραμματέα τῆς ἱ. συνόδου Θ. Σιατιστεῖα καὶ τὸν ὑπουργὸν Μ. Σχινᾶν καθιστᾷ γνωστὸν τῇ ἱ. συνόδῳ καὶ τῇ κυβερνήτει, τὴν ἐν λόγῳ ἀναφορὰν αὐτοῦ. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται εὐρέθησαν εἰς δύο φύλλα χαρτίου (0,21 X 0,30). Οἱ πρὸς οὓς ἐπιστέλλει Μιχαὴλ Σχινᾶς καὶ Θ. Σιατιστεύς εἰσιν· ὁ μὲν πρῶτος ὁ γνωστὸς ἐκδότης τῆς ἐφημερίδος «Θεατῆς», ὅστις τὴν ἐπαύριον τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ συντάγματος ἐγένετο ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργὸς καὶ ὅστις ἐν τῇ πανελληνίῳ συνόδῳ ἐρρωμένως ὑπεστήριξε τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπέδειξε τὸ ἀνικανικὸν τῆς ἰδρύσεως τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου ἄνευ τῆς κυριαρχικῆς γνώμης τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου². Ἀποχωρήσας ἐκ τοῦ ὑπουργείου τὴν 12 φεβρουαρίου 1844 ἐξηκολούθησε τὴν ἐκδοσιν τοῦ «Θεατοῦ».

Ὁ δὲ Θεοφάνης, ἐκ Σιατίστης καταγόμενος καὶ δι' αὐτὸ Σιατιστεύς ἐπωνυμούμενος, χρηματίσας κατ' ἀρχὰς 6' γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς συνόδου διωρίσθη ὡς α' τοιοῦτος τὴν 3 σεπτεμβρίου 1843. Κατὰ τὸν Κ. Οἰκονόμον ἦτο «ἀνὴρ λόγῳ τε καὶ πράξεσιν σὺν εὐτελεῖ ἀπενεργάμενος τὸν δίκαιον ἔπαινον»· κατ' ὀκτώβριον τοῦ 1852 ἐξελέγη ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, ὅποτε χειροτονηθεὶς εἰς πρεσβύτερον, καθὼ μέχρι τῆς εἰς ἐπίσκοπον ἐκλογῆς του ἦτο διάκονος ἔτι, προῦχειρίσθη εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν ἱερωσύνην τὴν 21 ὀκτωβρίου 1852³· ἐποίησε τὴν λογικὴν αὐτοῦ ποίμνην θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως μέχρι τοῦ ἔτους 1868, ὅποτε παρέδωκεν τὸ πνεῦμά του εἰς τὸν πλάστην του⁴.

1. Κ. Οἰκονόμου, Τὰ σφραγίσμενα ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα· τόμ. Β' ἐν Ἀθήναις 1864. σελ. 494. Χρυσσοστόμου Α. Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 306. Ἐφημ. «Ἀθηναῖα» ἔτ. 1844. ἀριθ. 1072—1082.

2. Κ. Οἰκονόμου, ἐνθ' ἄν. σελ. 492, 496. Χρυσσοστόμου Α. Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἄν. σ. 313.

3. Κ. Οἰκονόμου, ἐνθ' ἄν. σελ. 492, 665 καὶ σημ. 6' 666 σημ. α'

4. Χρυσσοστόμου Σ. Μπούα, ἐπισκοπικὴ γεωγραφία : ἐν Ἀθήναις 1933. σ. 18.

Φωτογραφία καὶ δύο ἰδιόχειροι ἐπιστολαὶ αὐτοῦ κείνται· παρ' ἐμοί, ἅς εἰς προσεχῆ μελέτην σκοπεύω νὰ παρουσιάσω τοῖς φιλόστοιχοις.

III

Ἔχων ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ Ν. Δούκας τὴν προσηλυτιστικὴν ἐνέργειαν τῶν Δυτικῶν, ἣτις ἤσκειτο ἐν Ἀθήναις χάρις εἰς τὴν ἀνεκτικότητα τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν ἡ ἀντιδυναστεία καὶ αἱ μετέπειτα ἑλληνικαὶ κυβερνήσεις καὶ τῆς ὁποίας τραγικᾶς σκηνᾶς ἀναφέρει ὁ ἀείμνηστος Κ. Οἰκονόμος (†1857)¹, καὶ νωπὰς ἔχων ἀκόμη τὰς ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν ὑπουργὸν τῶν Οὐνιτῶν προπαγάνδαν μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων τῆς Συρίας, οἵτινες ὅπως ὁ ἴδιος λέγει «ὁμοστόλους τοῖς ἡμετέροις αὐτοὺς ἐκ παντὸς τρόπου ἀμφιέσαι ἐσπούδασαν, ὅπως καὶ τῆς περιβολῆς ὡς πλείστους τῶν ἡμετέρων ὁμοδόξων αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ δολώματος, εἰς τὸν ἑαυτῶν ἐπαγάγοιντο κύριον» καὶ διενθουμούμενος τὴν ὑπερβάλλουσαν θρασυτητα αὐτῶν, ἥς ἐνεκα ἠναγκάσθη ὁ τῆς ΚΠόλεως πατριάρχης Γρηγόριος ΣΤ' ὁ ἀπὸ Σερρών (†1881) κατόπιν πολλῶν ἀγώνων, νὰ ἀποσπάσῃ κατὰ τὸ ἔτος 1838. διάταγμα παρὰ τοῦ σουλτάνου Μαχμούτ Β' τὸ ὅποιον ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας διαβιούντας κληρικούς τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας νὰ φέρωσι ἐξωτερικὴν περιβολὴν ἀνήκουσαν τοῖς ὀρθοδόξοις τοιοῦτοις², καὶ συνάμα νὰ ἐκδώσῃ ὁ ἐνάρητος οὗτος πατριάρχης μακρὰν κατὰ τῶν λατίνων ἐγκύκλιον· ἐν ἣ ἐλέγχων τὰς προσηλυτιστικὰς αὐτῶν ἐπιδιώξεις ἀναφέρει μετὰ ταῦτα τὰς καινοτομίας τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας³. Πάντα ταῦτα ἀναλογιζόμενος ὁ αἰσιδύμος διδάσκαλος Ν. Δούκας συντάττει τὸν κατωτέρω δημοσιευόμενον διάλογον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνδρόνικος καὶ Θεόφιλος» ἐν ᾧ, ὡς καὶ ὁ πατριάρχης, στηλιτεύει τὰς προσηλυτιστικὰς τῶν δυτικῶν ἐνεργείας ἐκθέτων ἅμα καὶ τὰς ἀθαιρέτους καινοτομίας αὐτῶν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ τὴν πίστιν τὴν χριστιανικὴν.

Ἐδρῆται ὁ διάλογος οὗτος ἐπὶ χαρτίου τετραδίου (0,15×0,21), ἐκ 12 σελίδων, ὧν τὰς 8 1/2 κτέχει ὁ διάλογος, τῶν λοιπῶν ἀγράφων κειμένων.

1. Κ. Οἰκονόμου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 248-250.

2. [Χρυσοστόμου Α. Παπαδοπούλου] Τὸ ζήτημα περὶ τῆς περιβολῆς τῶν Οὐνιτῶν κληρικῶν ἐν Συρίᾳ ἐν περιολικῇ «Ἐκκλησία» τόμ. Θ' ἐν Ἀθήναις 1931. σελ. 4'.

3. Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη ἐξεδόθη εἰς ἴδιον φυλλάδιον ἐκ σελ. 23 τῆς 1839' ἐπανεξεδόθη δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρχόντος χαρτοφύλακος κ. Μανουὴλ Γεδεών ἐν Κανονικαῖς διατάξεσιν· τομ. Β' ἐν ΚΠόλει σελ. 235-248.

Πότε ἐγράφη ὁ διάλογος οὗτος ἀκριβῶς δὲν δυνάμεθα ἄνα καθορίσωμεν, καθότι οὗτος εὐρηται ἀχρονολόγητος. Ἄλλ' ἐκ τῶν φράσεων «οἷσθ' αὐτός, ὅτι τὸ πολιτικὸν Σύνταγμα ἤδη τέλος τοῖς Ἑλλησιν εἴληψε», «καὶ νῦν ἔδειξαν τρανῶς περὶ τῶν εἰς τὸ περί θρησκείας άρθρον εἰσαχθέντων ψηφισμάτων» ἐξάγεται ἀσφαλῶς ὅτι ὁ ἀνα χειρας διάλογος ἐγράφη μετὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ συντάγματος, ἤτοι μετὰ τὴν 18 μαρτίου 1844, ὅποτε, ὡς γνωστὸν, ἐπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως.

Ἐν Πειραιεῖ.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Σ. ΜΠΟΥΑΣ

ΔΙΑΚΟΝΟΣ

Α'

Ἐπιστολὴ πρὸς ἄγνωστον ἐπίσκοπον

Νενίκηκεν ἄρα ἡ Νέμεσις, Πανιερώτατε δέσποτα· ἐπέδλεψεν ὁ Κύριος ἐφ' ἡμᾶς εὐμενέστερον ἤδη, τοὺς τῶν Ἑλλήνων στεναγμοὺς ἐλεήσας, δέχ' ὄλα ἔτη ξενοκρατουμένων τε καὶ τυραννουμένων, ὑφ' ὧν ἤκιστα ἔδει. Βορρᾶς γὰρ ἤδη ἐπιπνεύσας ῥαγδαίως, τό, τε συνεστηκὸς ἐκεῖνος διεσκέδασε νέφος, καὶ ἥλιον χρυσαυγῆ, θέλγητρον ὀλολαμπές παρέσχεν ἡμῖν πρὸς σωτηρίους ἐλπίδας· νῦν γὰρ ἄνδρες πεντήκοντα πρὸς τοῖς διακοσίαις ἀνθ' ἑνός, τὸ ἄκρον ἄωτον ἀπὸ παντός τοῦ γένους συνελθόντες, βουλευόντα· περὶ τῶν κοινῆ συμφερόντων, φῶς ἡγεμονεῦον ἐν πᾶσι θεόθεν, ἔθεν πᾶν δῶρημα ἐστὶ καταβαῖνον, προθέμενοι, εἶγε καὶ τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην οὐδεὶς ἂν φαίη μὴ εἶναι τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου· ὁ οὖν ἐμπνεύσας τὴν μεταρρῦθμῆσιν, αὐτὸς ἔστω καὶ τῶν μεταρρῦθμουμένων προστάτης, αὐτῷ γὰρ πρῶτον καὶ μάλιστα ἀφοσιώσασθαι δεῖ τὴν τῶν πραγμάτων ἀνόρθωσιν. εἶθ' οὕτω καὶ ἀνδρῶν ἡμῖν δεῖ οἶων τῆ ἐκείνου βουλήσιν ὑπεῖκαιν, τότε φόβον αὐτοῦ περὶ παντός τιθεμένους, καὶ τὴν τῆς πατρίδος βελτίωσιν περὶ πλείονος καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς ποιουμένους, οἷον οἰδᾶ σε, σεβαστέ μοι πάτερ καὶ δέσποτα. ἄνδρα ταῖς ἀληθείαις πολλῶν πείραν ἔχοντα, καὶ ἱκανὸν ἀγαθόν τε καὶ κακὸν διακρίνειν, καὶ τοιοῦτόν σε πρὸς πάντας κηρύττειν οὐ παύομαι, τάτ' ἔσω ζηλωτὴν ἐς τὰ μάλιστα, καὶ τὰ θύραθεν τῆς πατρίδος ὅλως κατεχόμενον ἔρωτι· εἰ δὲ δεῖ καὶ τύχης ἐν τούτοις μεμνησθαι· καὶ ταύτης οὐκ ἄμοιρόν σε φασὶν ἤδη γενέσθαι. ἔσω γε Ἀποστολικῷ ἀνδρὶ διαπρέπει πρὸς χρείαν, ὥστε μηδεμίαν ἀνάγκην εἶναι ἐπ' ἐγδεία ποιεῖν τι ἀναξίως τοῦ ἱεροῦ ἐπαγγέλματος. καὶ ταῦθ' ἔποτε δεῖ, ὀρῶντα κατὰ βραχὺ τὸ γῆρας γιγνόμενον λιπαρώτερον, ἠδεσθαι πράττοντά τι κατὰ ζῆλον τοῦ ἐπαγγέλματος, καὶ ἐν τῷ πράττειν αὐτῷ παρὰ πάντων κατ' ἀξίαν τιμασθαι, ὁ ἔστιν ὄψον ἡδιστον γῆρων, καὶ παρήγορον μάλιστα τοῖς μηδὲν ἔτι ἐκ τοῦ βίου ἀπόλαυσειν ἐλπί-

ζουσιν ἕτερον, ἢ τὴν ἀπὸ τούτου ἐν τῇ μέλλοντι εὐλογίαν. πράξειν δὲ τοιαύτην, ἐξ ἧς πηγᾶσειεν ἂν ἡ ἀληθείης καὶ μακαρία τιμὴ μίαν ἐγωγε εἶδα ἐν τῷ παρόντι, τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν φροντιστηρίων ἀναλαβεῖν φροντίδα, ἃ ἐλπίς νῦν γε πολλὴ ἔσεσθαι κατὰ πάσας τὰς Ἐπισκοπικὰς ἐπαρχίας. Ταύτην οὖν τὴν Ἐφορείαν, ὡς καὶ φύσει σεμνήν, τῇ τε σὴ συνέσει κατάλληλον, καὶ εὐλογίαν παρὰ πάντων προκαλουμένην ὁ νῦν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων κούκλος, ἢ μάλλον εἰπεῖν ἢ αὐπνος Πρόνοια φυλάττει σοι ἤδη, ὡς σφραγίδα καὶ ἀρραβῶνα τῶν ἐξ ἐπαγγελίας ὀφειλομένων τοῖς τοῦ πνεύματος ὑπηρέταις. Μέννημαι τίνυν, ὅτι ἦν σοί ποτε πόθος ἰσχυρὸς ἰδεῖν τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἐγὼ δὲ ἀπέφησα τότε, ὡς κακῶς κατ' ἄμφω ἡμῖν τὸ τηλικαῦτα τῶν πραγμάτων ἐχόντων. νῦν δ' ἀπαλλαγέντων ἡμῶν τῶν κακῶς κακῶν ἀπολουμένων ἐπιβούλων τῆς Ἐκκλησίας, ἀναγκασίαν κρίνω τὴν σὴν παρουσίαν πρὸς τὴν τῶν Ἱερατικῶν βουλευτηρίων διεύθυνσιν. Εἴ τι οὖν ὁ αὐτὸς ἔρωσ ἔτι καὶ νῦν αἶρει σε τὰ τῶν Ἑλλήνων ἠδέως ἀσπάσασθαι, καὶ ἀνάπαυσις γῆρως εὐδαίμονος ἔλκει, τόλμα τέλος Ἱερὸν ἐπιθεῖναι τῷ σκέμματι, τὴν ἀξίωσιν ταύτην δεξιόμενος. εἶδ' οὖν ἄλλως ἀνοδίαν ἦν τινοῦν ἐνορᾶς προσοῦσαν τῷ πράγματι, προλειανεῖς καὶ ταύτην, γράφων πρὸς τοὺς σεαυτοῦ Ἀθήνησι φίλους παρ' ὧν σχεδὸν ἂν πᾶσαν εὐμέρειαν(ι). Ἐνδέχεται δ' οὖν κάκεινο περιθραύων τὸ σὸν φιλότιμον, ὅτι μικρὸν, καὶ περ μέγ' ὄν, δοκεῖ σοι τὸ προσφερόμενον εἶναι ἄλλ' ἴσθι τὸ σμικρὸν τοῦτο, ὡς ἐξ εὐποιίας τὴν τῶν πολλῶν προσκτώμενοι εὐνοίαν, εὐθὺς τὴν ἐπὶ μείζω ὁδὸν ὡς βραδίαν σοι προμνηστεῦσον. καὶ γάρ: καὶ Ἀλιεὺς δεξιός, σμικρῷ δολώματι προκαλύψας τὸ ἄγκιστρον, τὸν μέγιστον ἐξείλκυσε λάβρακα. Ἐρῶντος.

Β'.

Πρὸς τὴν Σεβαστὴν ἐθνοσυνέλευσιν.

Ἀνέτειλεν ἄρα καὶ τοῖς ἔλλησιν ἡλιος τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἤδη ὅλον ἔθνος, προπατορικὸν ζῆλον ἀναλαβόν, καὶ εἰς ἐν συνελθόν, βουλευέται ἀπὸ ἐλευθέρας γνώμης καὶ προαιρέσεως περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων ἀνδρες ἀξιοσέβαστοι τὸ ἄκρον ἄωτον ἀπὸ πάσης Ἐπαρχίας, σέβας καὶ αἰδῶ ἐμποιοῦντες ξένοις τε καὶ οἰκείοις, σκέπτονται ἤδη δημοθυμαδὸν περὶ τῆς θελιώσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι τῶν ἐλλήνων εὐδαιμονίας ἡμεῖς ἐξώθηεν ὀρώντες ὡς ἐκ τοῦ ἐγγυτάτου τὰ παρ' αὐτῶν πραττόμενα, συγχαίρομεν μὲν ἐπὶ τοῖς κατωρθωμένοις, συνευχόμεθα δὲ ἐπὶ τὰ θελτίω καὶ περὶ τῶν ἐπομένων ἐξῆς ἐν ἐπιτυχίᾳ, σύμπνοιάν τε καὶ εὐκρίνειαν ἀνωθεν παρὰ τοῦ εἰρηναρχοῦ καὶ εὐδοκούντος Θεοῦ ἐξαιτούμενοι, ὅθεν πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον καταβαίνει.

Ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες σεβαστοί, εἰμὶ μικρὸς μὲν ἐν τοῖς ἔλλησι, καὶ ἰδιωτικὸς ἐν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ κληρὸς τῆς τύχης, ἢ μάλλον εἰπεῖν τὸ θέλημα αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ κατέταξε καὶ ἐμὲ εἰς τὸν τῆς Ἐκκλησίας κληρὸν, διδόντω καὶ τοῖς μικροῖς παρρησία εἰπεῖν τὸ ἐαυ-